

Evaluatie invoering diftar Wijk bij Duurstede na 6 maanden

Gemeente Wijk bij Duurstede, december 2021.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
1 Inleiding.....	4
2 Samenvatting: wat is tot nu toe gerealiseerd?.....	5
3 Tussenstand ontwikkeling dienstverlening	6
3.1 Veranderingen dienstverlening gescheiden afval.....	6
3.2 Communicatie en afvalcoach	7
3.3 Ervaringen van bewoners.....	7
3.4 Ervaringen van betrokken organisaties	8
3.5 Metingen zwerfafval en registratie dumpingen en bijplaatsingen.....	10
3.6 Registratie van klachten, meldingen en acties	11
4 Tussenstand ontwikkeling scheidingsresultaten.....	12
4.1 Scheidingsresultaten afvalstromen aan/bij huis	12
4.2 Inzamelresultaten belangrijkste afvalstromen milieustraat.....	14
4.3 Samenvattende conclusie inzamelresultaten	15
5 Tussenstand aanbiedingen restafval en verwachte variabele kosten inwoners	16
5.1 Kliko-aanbiedingen restafval	16
5.2 Inworpen ondergrondse container restafval	17
5.3 Verwachte variabele opbrengst	18
6 Tussenstand kosten en opbrengsten voor de gemeente	18
6.1 Bespaarde verwerkingskosten	19
6.2 Extra kosten vanwege transformatie naar nieuw beleid.....	19
7 Wat zijn de aandachtspunten voor de komende periode?	20
Bijlage 1: Wat is het vastgestelde beleid?	21
Bijlage 2: rapportage Citisens	21
Bijlage 3: rapportage Cyber	21
Bijlage 4: Infographic Citisens.....	21

Voorwoord

Voor u ligt de tussentijdse evaluatie van het nieuwe afvalbeleid. Per 1 april 2021 heeft de gemeente gedifferentieerde tarieven (diftar) voor restafval ingevoerd. Met het doel om de hoeveelheid restafval flink te verminderen. Want gemiddeld had een inwoner van onze gemeente in 2020 maar liefst 183 kilo restafval per jaar. Een groot deel hiervan is eigenlijk geen restafval maar grondstof, zoals GFT, textiel en PMD. Door inwoners met het nieuwe beleid te stimuleren om beter te scheiden, kunnen we deze grondstoffen hergebruiken. Zo dragen we met elkaar bij aan een beter milieu.

Verandering geeft weerstand

We wisten van tevoren dat de overgang naar gedifferentieerde tarieven fors zou zijn en weerstand zou geven. Door de afvalkosten op te splitsen in een vast heffingstarief en een variabel tarief voor restafval, krijgen huishoudens een financiële prikkel om beter te gaan scheiden. Dit vraagt om een gedragsverandering bij inwoners thuis. Daarvoor is goede communicatie en voorlichting heel belangrijk. Net als het wegnemen van (zorgen over) ongewenste neveneffecten. We hebben gebruik gemaakt van de ervaringen van vergelijkbare gemeenten waar diftar is ingevoerd. Ook daar gaat deze verandering vaak gepaard met de nodige weerstand. En we zien dat in deze gemeenten diftar duidelijk bijdraagt aan het doel om de hoeveelheid ongescheiden restafval fors terug te dringen.

Ervaringen inwoners en scheidingsresultaat

We willen graag weten hoe onze inwoners het nieuwe afvalbeleid ervaren. Daarom zijn we op straat met hen in gesprek gegaan. Uit de resultaten van deze gesprekken blijkt dat de bewustwording onder inwoners over afval scheiden is toegenomen. Een deel is positief verrast dat er door goed scheiden echt heel weinig restafval over blijft. Een deel heeft moeite met afval scheiden of wil dat niet. Ook maakt een deel zich zorgen over hoe hoog de eindafrekening wordt. De knelpunten die inwoners bij ons hebben aangegeven in de gesprekken, proberen we de komende maanden zo goed mogelijk en naar tevredenheid op te lossen. Daarnaast hebben we gekeken naar de hoeveelheid restafval die we inzamelen. In 2021 komen we naar verwachting gemiddeld op 138 kilo restafval per inwoner, dat is 25% minder ten opzichte van 2020. Dit is een beter resultaat dan we van tevoren hebben ingeschat. Voor het nieuwe beleid maken we kosten. Deze kosten kunnen we betalen met het geld dat we besparen omdat we minder restafval hoeven te verwerken. Ook is het inmiddels voor alle inwoners mogelijk om GFT en PMD te scheiden.

Terugblik

We hebben er bewust voor gekozen om het nieuwe afvalbeleid snel in te voeren. Dit komt omdat de kosten voor het verwerken van restafval sterk stegen en we daarom de hoeveelheid ongescheiden restafval zo snel mogelijk wilden verminderen. Op deze manier kon dit beleid bijdragen aan een minder snelle stijging van de kosten én aan een betere afvalscheiding. Terugkijkend ben ik van mening dat de communicatie vanuit de gemeente te laat op gang is gekomen. We hebben gezien en gehoord dat dit voor veel onrust onder inwoners heeft gezorgd.

Ook wisten we dat we een aantal ondersteunende maatregelen niet op tijd voor de invoeringsdatum zouden kunnen oplossen. Zoals het mogelijk maken van GFT scheiden voor bewoners van de hoogbouw en een deel van de binnenstad. Dit heeft voor onrust en onbegrip gezorgd. Daarnaast maakte de coronapandemie met bijbehorende maatregelen dat het zoeken was naar andere manieren om met inwoners in gesprek te gaan. Dat hebben we gedaan met online gespreksavonden en telefonisch/mailcontact toen fysiek ontmoeten niet mogelijk was. Wat later kon de afvalcoach in de wijken in gesprek met inwoners, of op verzoek bij mensen thuis langsgaan. We hebben gemerkt dat het persoonlijke contact een groot verschil maakt bij een voor inwoners grote verandering zoals deze.

Uitgebreide evaluatie in 2022

Inmiddels draait het nieuwe afvalbeleid ruim een half jaar. Op verzoek van de gemeenteraad presenteren we de eerste ervaringen en resultaten in deze tussentijdse evaluatie. Tussentijds, omdat na een half jaar nog niet alle ervaringen, cijfers en resultaten bekend zijn. Een uitgebreide evaluatie volgt daarom in 2022 wanneer er een volledig jaar met het nieuwe afvalbeleid is gewerkt. Deze uitgebreide evaluatie kan de raad het 4e kwartaal van 2022 tegemoetzien.

Henk Vreeswijk
Wethouder

1 Inleiding

Vanaf 1 april 2021 geldt in Wijk bij Duurstede een variabel tarief voor het aanbieden van restafval. Naast een vast bedrag aan afvalstoffenheffing, betalen huishoudens een bedrag voor iedere keer dat de kliko voor restafval wordt aangeboden, en voor iedere inworp in een ondergrondse restafval-container. Inwoners krijgen hiermee een stimulans om hun afval beter te scheiden. De gemeente beoogt hiermee een forse stap te zetten om de hoeveelheid (fijn en grof) restafval per inwoner te verlagen tot 100 kilo per jaar.

Bij de invoering van het nieuwe afvalbeleid heeft het college aan de gemeenteraad toegezegd na een half jaar met een tussentijdse evaluatie te komen. De volgende vragen staan daarbij centraal:

1. Hoe ervaren onze inwoners de introductie van diftar en de ondersteunende maatregelen?
2. In hoeverre draagt diftar bij aan de vermindering van het restafval?
3. In hoeverre draagt diftar bij aan het dempen van de kostenverhoging?
4. Wat is het effect van de ondersteunende maatregelen tot nu toe?

Dit rapport geeft een tussentijdse stand van zaken op basis van de resultaten en ervaringen van het eerste half jaar met het nieuwe afvalbeleid.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 leest u een samenvatting van de resultaten tot nu toe. Die resultaten worden in de daarop volgende hoofdstukken (3, 4, 5 en 6) nader toegelicht.

Hoofdstuk 3 gaat in op de dienstverlening (Wat zijn de veranderingen? Wat vinden inwoners en andere betrokkenen? En wat zien we aan zwerfvuil, aantallen meldingen en klachten?).

In hoofdstuk 4 komen de gerealiseerde inzamelresultaten aan bod (hoeveel minder restafval en hoeveel meer grondstoffen?)

Hoofdstuk 5 gaat in op de kosten en opbrengsten (wat zijn de bespaarde verwerkingskosten en wat zijn de extra variabele kosten voor de inwoners?).

Hoofdstuk 6 gaat in op het aantal aanbiedingen restafval en hoe hoog de kosten voor de inwoners uitpakken.

Ten slotte wordt in hoofdstuk 7 een aantal aandachtspunten voor de toekomst benoemd.

Er zijn drie bijlagen toegevoegd: in bijlage 1 staat een overzicht van de vastgestelde beleidskaders uit het grondstoffenplan. Bijlage 2 is een rapportage van het bewonersonderzoek van Citisens. Bijlage 3 is een rapportage van Cyber over de hoeveelheid zwerfafval.

2 Samenvatting: wat is tot nu toe gerealiseerd?

De resultaten in de onderstaande samenvatting worden in de volgende hoofdstukken nader toegelicht.

aanpassing dienstverlening

- per 1 april 2021 een vast heffingstarief en variabel tarief voor restafval
- nieuwe regeling voor babyluiers en bestaande regeling voor medisch afval uitgebreid;
- aanstellen afvalcoach om bewoners te informeren over afval scheiden en hierbij te ondersteunen;
- per 1 december 2021 wijziging in voor bewoners van de binnenstad Wijk bij Duurstede en hoogbouw:
 - GFT scheiden voor iedereen mogelijk;
 - wekelijkse inzameling PMD in zakken in plaats van PMD-verzamelcontainers.

tevredenheid inwoners

- uit de rapportage over de gesprekken op straat blijkt dat inwoners positief zijn over hoeveel meer ze zijn gaan scheiden en dat inwoners zorgen hebben over de hoogte van de variabele kosten. Ze hebben tussentijds geen zicht op de eindafrekening en daar is behoefte aan. Dit beeld wordt bevestigd in het gesprek met het burgercollectief afvaloverlast. Ook vraagt het burgercollectief aandacht voor kwetsbare inwoners die moeite hebben met het begrijpen van het afvalbeleid of niet in staat zijn om grote/zware zakken te tillen. Medewerkers op de milieustraat ervaren een grote bereidwilligheid onder inwoners om afval (beter) te scheiden, een kleine groep bezoekers vindt dit vervelend;
- uit de straatgesprekken blijkt dat inwoners verdeeld zijn in hun waardering over het beleid. Driekwart van de ondervraagden vindt het beleid voldoende en een kwart onvoldoende. Het beleid scoort gemiddeld een 6,6 en de communicatie een 6,8;
- rondom de invoering van het nieuwe afvalbeleid was er een forse toename in het aantal meldingen van bewoners met de bijbehorende acties. Daarna is aantal meldingen/acties weer fors gedaald, maar blijft met circa 45 per week nog wel op hoger niveau dan voorheen. Dit beeld past bij de overgang naar een registratiesysteem;
- de vragen die de gemeente ontvangt over het afvalbeleid zijn voornamelijk praktisch van aard;
- klachten (voornamelijk over niet-geleegde containers) zijn iets toegenomen.

milieuresultaat

Na de invoering van het nieuwe afvalbeleid is het volgende gerealiseerd:

- de hoeveelheid restafval is vanaf april 2021 direct afgenomen. De hoeveelheid ongescheiden restafval komt in 2021 ongeveer 25% lager uit dan in 2020. De daling is hoger dan vooraf verwacht;
- de hoeveelheid ingezamelde grondstoffen (GFT, PMD en papier/karton) is gestegen met 5 tot 10%;
- de hoeveelheid restafval per inwoner daalt van 182 kilo (2020) naar 138 kilo (schatting 2021);
- de afkeuring van PMD bedraagt 5% (2021). Dit is lager dan in eerdere jaren en lager dan begroot.

kostenresultaat (voor inwoners)

- huishoudens bieden iets vaker restafval aan dan begroot. Dat betekent dat de variabele heffing hoger uitvalt dan begroot. Gemiddeld verwachten dat het gaat om € 8,- per huishouden over 2021;
- een groot deel van de huishoudens betaalt minder dan het gemiddelde. Een ander deel, voornamelijk hoogbouw, is duurder uit dan het gemiddelde. Dit vergt nadere aandacht.

kostenresultaat (voor de gemeente)

- de besparing op de verwerkingskosten voor restafval, GFT, PMD en papier/karton bedraagt €151.000 (circa € 15,00 per huishouden) in 2021. Verwacht wordt dat de besparing in 2022 nog iets groter wordt. De besparing is voldoende is om de meerkosten van het registratiesysteem structureel te dekken;
- de éénmalige overgangskosten voor het nieuwe afvalbeleid vallen hoger uit dan geraamd. Dit wordt gedekt uit (incidentele) financiële meevallers in de afvalexploitatie;

wat valt op?

- ondanks een hoger aantal aanbiedingen restafval is er toch minder restafval ingezameld dan begroot.

3 Tussenstand ontwikkeling dienstverlening

De invoering van het nieuwe afvalbeleid betreft een wezenlijke systeemwijziging en dat vergde veel voorbereiding. Het gaat niet alleen om technische aanpassingen (opbouwen en afstemmen registratiesystemen van inzamelaar, gemeente, containerregistratiebedrijf en belastingkantoor BSR), maar ook om bewonerscommunicatie, gedragsverandering, beantwoording van inwonersvragen, maatwerk en oplossingen zoeken bij mogelijk ongewenste effecten. De voorbereidingstijd was krap en daarom besloot het college in het najaar 2020 de startdatum uit te stellen tot 1 april 2021. Dat betekende wel dat de beoogde reductie van het restafval ook iets later op gang zou komen.

3.1 Veranderingen dienstverlening gescheiden afval

In de basis bleven de gemeentelijke inzamelsystemen tijdens de invoering van het nieuwe afvalbeleid gelijk. De inzamelfrequenties van de hoofdfracties restafval, GFT, PMD en oud papier bleven onveranderd; voor glas, textiel en PMD bleven de verzamelcontainers operationeel en voor grof afval bleven de openingstijden van de milieustraat gelijk.

Op specifieke onderdelen en voor specifieke doelgroepen kwamen er mede op aandringen van de gemeenteraad en van bewoners aanvullende regelingen. Dit betreft: GFT inzameling hoogbouw en binnenstad, de luieregeling en de regeling medisch afval. Ook is de PMD-inzamelwijze bij de hoogbouw aangepast. Hieronder wordt dat toegelicht.

Invoeren GFT-hoogbouw en binnenstad

Op het moment dat het nieuwe afvalbeleid ingevoerd werd, was het voor een aantal huishoudens in de hoogbouw en de binnenstad nog niet mogelijk om GFT gescheiden aan te bieden. De gemeenteraad wilde hiervoor een oplossing en een compensatieregeling. De gemeenteraad heeft op 1 juni 2021 besloten dat huishoudens die GFT nog niet konden scheiden een éénmalige compensatie van € 15 tegemoet konden zien bij de eindafrekening begin 2022. Dit komt overeen met 10 gratis inwerpen in een ondergrondse container.

Tegelijk is de gescheiden GFT-inzameling in de hoogbouw en de binnenstad versneld opgepakt. De gemeente heeft samen met bewoners, Verenigingen van Eigenaren en de Woningbouwstichtingen gekeken naar de beste oplossing voor het scheiden van GFT. Dit resulteerde in de keuze voor GFT-kliko's in beugels op openbaar terrein en waar mogelijk of gewenst losse GFT-kliko's op particulier terrein. De locaties van de containers zijn in samenspraak met bewoners bepaald. Vanaf 1 december 2021 is deze nieuwe inzamelwijze operationeel.

Regeling babyluiers

De regeling babyluiers houdt in dat huishoudens een speciale luierpas kunnen aanvragen om toegang tot de luiерcontainers te krijgen. Met deze pas kan 52x per jaar kosteloos een luiерzak worden weggegooid. Er zijn ongeveer 400 luierpassen actief en inmiddels zijn er 200-250 inworpen per week. Per maand wordt ongeveer 5.000 kg aan luiers ingezameld en gerecycled.

Al een aantal jaren is er in iedere kern van de gemeente een luiерinzamelpunt. Om huishoudens met kleine kinderen te ontlasten is die service uitgebreid en zijn in de gemeente 5 ondergrondse inzamelloccaties voor luiers gerealiseerd. Bij gebrek aan recyclingmogelijkheden werden de luiers net als de afgelopen jaren aanvankelijk als restafval afgevoerd, maar vanaf augustus 2021 worden de luiers gerecycled in een speciale verwerkingsfabriek.

Regeling medisch afval

De regeling medisch afval bestond al vóór het invoeren van de variabele tarieven: mensen konden een gratis extra kliko aanvragen voor medisch afval of een gratis afvalpas. Voor de invoering van het nieuwe afvalbeleid maakten ongeveer 10 huishoudens hier gebruik van. Deze regeling (op basis van fair use) is bij de invoering van het nieuwe afvalbeleid opnieuw onder de aandacht gebracht. Bewoners met medisch afval kunnen nog steeds gratis een extra kliko aanvragen waar alleen medisch afval in mag of een extra afvalpas om gratis medisch afval te storten in een ondergrondse container. Het aantal deelnemers is bij de start van diftar wel flink gestegen; er zijn nu 60 medische kliko's en 58 medische afvalpassen uitgegeven.

Wijziging: inzamelen PMD hoogbouw en binnenstad met zakken

Al een aantal jaren is er vervuiling van het PMD in verzamelcontainers. Hierdoor worden vrachten afgekeurd. Ook is er sprake van overlast als gevolg van bijplaatsingen. Met extra voorlichting, extra verzamelcontainers en een hogere inzamelfrequentie is dat onvoldoende verbeterd.

In overleg met bewoners die gebruik maken van de verzamelcontainers is daarom per 3 december 2021 is gestart met het inzamelen van PMD in zakken bij de hoogbouw en in de binnenstad.

Met ingang van januari 2022 verdwijnen de PMD-verzamelcontainers. De inzamelfrequentie van PMD in zakken is verhoogd naar een wekelijkse inzameling. We verwachten met deze wijziging een zuiverdere afvalstroom en daardoor minder afkeur, met als resultaat een hogere financiële opbrengst.

3.2 Communicatie en afvalcoach

Begin maart 2021 heeft ieder woonadres een flyer ontvangen over de werking van het nieuwe afvalbeleid en de tarieven. Ook hebben in maart vijf online informatiebijeenkomsten plaatsgevonden, waar bewoners hun vragen konden stellen en zorgen uitten. Naar aanleiding daarvan zijn persoonlijke gesprekken gevoerd en individuele problemen direct opgelost. Midden maart hebben alle huishoudens het afvalmagazine met achtergronden, informatie en inspiratie ontvangen. Via sociale media en de app AfvalWijzer is een serie met tips en feiten over afval scheiden gecommuniceerd.

Inzet afvalcoach

Vanaf 1 april 2021 is een afvalcoach ingezet om vragen van bewoners te beantwoorden en tips te geven over beter afval scheiden. In eerste instantie is een ervaren afvalcoach ingehuurd die tijdens het proces twee gemeentelijke medewerkers heeft opgeleid tot gecertificeerde afvalcoaches (parttime). Vanaf juli 2021 fungeren beide medewerkers structureel als parttime afvalcoach. De ene voor het beantwoorden van vragen per mail en telefoon en voor het bezoeken van mensen aan huis (op verzoek). De andere werkt als afvalcoach en gastvrouw op de milieustraat om bezoekers te helpen het afval beter te scheiden.

3.3 Ervaringen van bewoners

Via straatgesprekken hebben we gepeild hoe inwoners het nieuwe afvalbeleid ervaren. Bij het opstellen van de vragenlijst, de voorbereiding en uitvoering van de straatgesprekken hebben bureau Citisens en het Wijks Dialoogplein de gemeente begeleid. In oktober 2021 zijn 110 inwoners van de gemeente gesproken. Centraal stond de ervaring van inwoners: Hoe ervaren ze de introductie van diftar? Hoe ervaren en waarderen zij het afvalbeleid? Hoe ervaren en waarderen zij de communicatie en de ondersteunende maatregelen? Welke verbeterpunten zien zij?

Citisens concludeert uit de resultaten van de straatgesprekken dat de inwoners van Wijk bij Duurstede verdeeld zijn in hun mening over het huidige afvalbeleid. Het beleid wordt gemiddeld beoordeeld met een 6,6. Hierbij geeft driekwart van de gesproken inwoners een voldoende en een kwart een onvoldoende. Positief zijn inwoners over het beter scheiden van afval en de positieve impact die dit heeft op het milieu. Ook het feit dat ze zelf invloed hebben op de kosten is positief: ruim twee derde is tevreden met het principe 'de vervuiler betaalt'.

Ook zijn er zorgen, bijvoorbeeld over het dumpen van afval in andermans container en over de kosten. Inwoners met grotere gezinnen geven aan het lastig te vinden afval te scheiden, waardoor het duur kan worden. Daarnaast is het voor sommigen lastig in te schatten wat de kosten zijn aan het einde van het jaar. Ondervraagden vinden de manier waarop de gemeente communiceert over het afvalbeleid goed. De meeste informatie over de wijzigingen in het afvalbeleid haalden mensen uit de verspreide flyers, 't Groentje, de Facebook groepen of de gemeentewebsite. Wel geeft een aantal inwoners aan dat het kostenaspect van diftar destijds onvoldoende duidelijk is gecommuniceerd. Anderen gaven aan dat de invoering te snel ging. Zo ontstond bij sommige inwoners het gevoel dat er geen ruimte was voor inspraak. Informatie over het huidige beleid vinden veel inwoners via de afvalwijzer app. De communicatie van de gemeente wordt beoordeeld met gemiddeld een 6,8.

Uit de gesprekken met inwoners komen een aantal wensen en verbeterpunten naar voren:

- Verruiming openingstijden milieustation/gemeentewerf
- Containers vaker legen in de zomermaanden
- Kliko voor papier

Deze wensen en verbeterpunten zullen nader worden onderzocht. Hierop wordt teruggekomen tijdens de definitieve evaluatie.

Ook wordt als verbeterpunt genoemd het duidelijk communiceren over de kosten en regels. Inwoners zien hierover graag informatie terug in de afval app. Dat is iets wat direct opgepakt wordt.

Zie bijlage 2 voor de complete rapportage van Citisens.

3.4 Ervaringen van betrokken organisaties

De gemeente heeft gesprekken gevoerd met medewerkers van organisaties die indirect betrokken zijn bij het gemeentelijk afvalbeleid om hun ervaringen in beeld te brengen. We hebben daarvoor gesproken met een medewerker van Schoon Wijk, met enkele vrijwilligers zwerfafval, met het burgercollectief afvaloverlast, met de BOA's en met een medewerker en de coördinator van de milieustraat.

Ervaringen medewerker Schoon Wijk

De medewerker zorgt ervoor dat de prullenbakken in de hele gemeente iedere week geleegd worden. Zijn ervaringen met het gewijzigde afvalbeleid zijn:

- prullenbakken zitten voller dan voorheen maar stromen niet over;
- er zit regelmatig afval in de prullenbakken wat er niet in hoort zoals kattenbakkorrels, luiers, GFT en restafval;
- vollere prullenbakken en ander afval in de prullenbak komt over de hele gemeente voor;
- er zijn niet meer dumpingen of bij plaatsingen dan voorheen;
- er worden door de bewoners regelmatig complimenten uitgedeeld voor legen van de afvalbakken, over het afvalbeleid wordt hij nooit aangesproken.

Ervaringen van de vrijwilligers van serviceteam Opperuimd Wijk

Opperuimd Wijk is een onderdeel van de Vereniging Natuur en Milieu Wijk bij Duurstede (VNMW). Samen met meer dan 100 vrijwilligers zorgen zij ervoor dat zwerfafval in de gemeente oppgeruimd wordt. We hebben gesproken met een van de coördinatoren van Opperuimd Wijk over de ervaringen na het wijzigen van het afvalbeleid:

- in maart tijdens de zwerfafval-actie op de Gravenbol was het gewijzigde afvalbeleid onderwerp van gesprek. Er waren vooral mensen aanwezig die gemotiveerd waren om afval te gaan scheiden;
- op eigen initiatief van VNMW is een kleinschalig onderzoek gedaan waarbij het aantal zakken zwerfafval geteld werd 2 maanden voor het gewijzigde afvalbeleid en 2 maanden erna. Het resultaat van het onderzoek is dat er een verwaarloosbaar verschil in zwerfafval is tussen beide perioden;
- ook in de periode na het onderzoek is er geen verschil merkbaar;
- tijdens de coronaperiode is meer zwerfafval gevonden. De coördinator verwacht dat dit komt doordat in verband met thuiswerken meer gewandeld wordt;
- het ophalen van het verzamelde zwerfafval bij de vrijwilligers thuis wordt als prettig ervaren.

Ervaringen handhaving

We hebben gesproken met de senior BOA over zijn ervaringen van de afgelopen maanden en de meldingen uit het zaakstelsel. Hieruit komt het volgende naar voren:

- in de afgelopen maanden zijn er geen meldingen gemaakt van dumpingen;
- af en toe wordt een afvalzak bij een ondergrondse container gevonden. Die wordt opgeruimd en dit wordt doorgegeven aan de medewerker afval van de gemeente om te registreren.

Ervaringen van burgercollectief afvaloverlast

- Het burgercollectief afvaloverlast heeft een eigen enquête uitgezet. De resultaten van de enquête¹ geven volgens het burgercollectief goed weer welke geluiden het burgercollectief ontvangt van de inwoners.
- Het burgercollectief hoort schrijnende verhalen van inwoners die stress hebben over de afrekening van de variabele kosten (men heeft geen inzicht in het aantal aanbiedingen en in de te verwachten afrekening), maar er zijn ook positieve geluiden van inwoners die beter zijn gaan scheiden. Over het algemeen zijn mensen niet blij met de verandering;
- Het burgercollectief vraagt de gemeente alvast na te denken over de mogelijke situatie dat veel inwoners in financiële problemen komen door de eindafrekening van de variabele kosten voor restafval;
- Het burgercollectief heeft tijdens het gesprek een bewoner aan het woord gelaten. Zij vertegenwoordigde een groot gezin uit de hoogbouw. De bewoner gaf aan geen ruimte te hebben om afval te scheiden en maakt daarom veel gebruik van de ondergrondse restafvalcontainer. Ze maakt zich zorgen om de eindafrekening. De bewoner heeft ook een brief ontvangen over veelgebruik en hierover contact gehad met de afvalcoach. De afvalcoach werd als opdringerig ervaren;
- Zorgverleners en zorginstaties melden aan het burgercollectief dat er een groot probleem is bij inwoners van 80+. Zij hebben geen idee hoe het systeem werkt en weten niet hoe ze afval moeten scheiden of zijn fysiek niet in staat om een grote/zware zak tillen. Deze inwoners zijn volgens het burgercollectief niet goed geïnformeerd door de gemeente. Het burgercollectief geeft aan dat de gemeente nog geen duidelijk antwoord heeft gegeven wat voor deze mensen een oplossing is;
- Het burgercollectief geeft verder aan ongeveer 400 mails te hebben ontvangen over allerlei zaken, zoals klachten over volle containers, bijplaatsingen en de luierregeling.

MELDPUNT AFVALOVERLAST
Wijk Bij DUURSTEDEN | Burgercollectief

Ervaringen op de milieustraat

De ervaringen van de beheerder en een medewerker van de milieustraat met het gewijzigde afvalbeleid zijn:

- na het veranderen van het afvalstoffenbeleid gingen bezoekers enthousiast aan de gang met het scheiden op de milieustraat;
- een kleine groep bezoekers vindt het irritant om afval te scheiden en laat dit merken. Een opmerking als "we betalen er toch al zoveel voor" komt nog wel eens voor;
- er zijn nauwelijks discussies over het moeten betalen van restafval op de milieustraat;
- sommige bezoekers proberen de afvalcoach op de milieustraat te ontlopen om afval niet te hoeven scheiden;
- ongeveer de helft van de bezoekers sorteert de verschillende afvalstromen thuis al, de andere helft doet dit op de milieustraat;
- bewoners die thuis beter afval zijn gaan scheiden vertellen graag over hoeveel PMD ze scheiden en hoe weinig restafval er overblijft;
- sinds de invoering van het nieuwe afvalbeleid is verandering merkbaar. Bezoekers die eerst met ongescheiden afval kwamen sorteren dit nu al regelmatig thuis voor;
- de medewerker is actief bezig om bezoekers te informeren om restafval thuis in de kliko te doen in plaats van te brengen naar de milieustraat. De bezoekers zijn volgens hem creatief in het verzinnen van oplossingen om niet te hoeven betalen voor afval;
- er wordt niet vaak over diffar gesproken op de milieustraat door bewoners, maar als erover gesproken wordt, is het vaak gemopperd;
- er is niet veel veranderd bij andere afvalfracties dan restafval, bezoekers weten wel hoe dat werkt.

¹ Het burgercollectief gaf tijdens het gesprek aan de resultaten van de enquête met de gemeente te zullen delen. De gemeente heeft deze resultaten, ook na herinnering hieraan, niet ontvangen en deze daardoor niet mee te kunnen nemen in de tussentijdse evaluatie. Daarom hebben wij ons beperkt tot de resultaten en input die gedeeld zijn tijdens het gesprek.

3.5 Metingen zwerfafval en registratie dumpingen en bijplaatsingen

Cyber adviseurs heeft in opdracht van de gemeente onderzoek gedaan naar de hoeveelheid zwerfafval en bijplaatsingen bij ondergrondse containers. Cyber heeft twee kwaliteitsmetingen uitgevoerd: een nulmeting in januari (vóór de invoering van diftar) en een vervolgmeting in september (ná de invoering van diftar). Er zijn 100 punten gemeten, die willekeurig over de gemeente zijn verdeeld, rekening houdend met de verschillende soorten gebieden.

Cyber concludeert dat de gemeten beheer kwaliteit in september, net als in januari, gemiddeld op een B-kwaliteit (beperkte mate zwerfafval) ligt. Het merendeel van de beeldmeetlatten scoort individueel een B-niveau of hoger. Uitzonderingen hierop zijn Meubilair-afvalbak-afwijkend afval en Meubilair-afvalbak-vullingsgraad. Deze komen uit op een C-niveau (redelijk veel zwerfafval).

Er is weinig zwerfafval en grof vuil aangetroffen. De zogenaamde beeldmeetlatten voor zwerfvuil laten allen minder dan 2% incidenten zien. Alleen de beeldmeetlat "Zwerfafval fijn op verharding" springt er met 4% incidenten uit. De nul- en vervolgmeting geven aan dat de hoeveelheid zwerfvuil en het aantal dumpingen in de openbare ruimte niet is toegenomen. Van de 19 gemeten (ondergrondse) containers is bij geen enkele container een bijplaatsing aangetroffen. Wel is sprake van een toegenomen druk op de afvalbakken. De afvalbakken zaten tijdens de vervolgmeting voller dan tijdens de nulmeting. Zie bijlage 3 voor het complete rapport van Cyber adviseurs.

Registratie dumpingen en bijplaatsingen

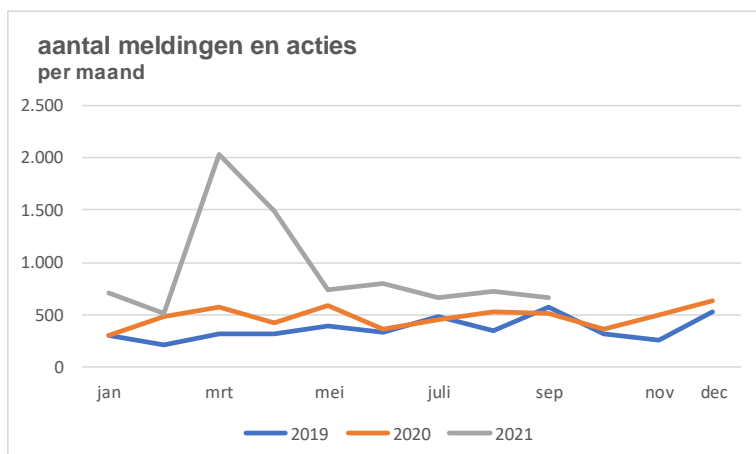
Sinds de wijziging van het afvalbeleid in april 2021 worden de dumpingen centraal geregistreerd. Medewerkers van de gemeente, Wijk Schoon Gewoon en de BOA's melden de incidenten die zij tegenkomen. In het 2^e en 3^e kwartaal 2021 zijn de volgende registraties gedaan:

categorie	Hoe vaak?	Wat is aangetroffen?
afval in buitengebied	9	afval als vloerbedekking, autobanden, matrassen, stenen en een locatie waar regelmatig afvalzakken worden aangetroffen
afval in wijken	51	allerlei soorten afval, zoals pallets, papier, afvalzakken, groenafval, blikjes en tuinstoel
bijplaatsing afvalbak	7	afvalzakken, onderdelen van een bank, kapotte parasol
bijplaatsing ondergrondse container	44	vooral bijgeplaatste afvalzakken en grof afval
bijplaatsing bovengrondse verzamelcontainer	28	vooral PMD zakken, maar vaak ook grof afval en afvalzakken

De registraties worden voortgezet om in de toekomst te kunnen meten in hoeverre het aantal incidenten als dumpingen en bijplaatsingen toe- of afnemen.

3.6 Registratie van klachten, meldingen en acties

Het containerregistratiebedrijf registreert alle telefoontjes, meldingen en de daaruit vloeiende acties. Rond de invoering van het nieuwe afvalbeleid (april 2021) ontstond een piek in het aantal meldingen. Daarna is dit weer gedaald, maar het aantal meldingen in 2021 blijft nog wel op een hoger niveau steken dan in 2020. De meldingen in maart en april betroffen veel vragen over de invoering van het nieuwe afvalbeleid. Het hoger aantal meldingen wordt vooral veroorzaakt doordat het leessysteem van het inzamelvoertuig een aantal chips niet goed kon lezen. Die stijging is begrijpelijk omdat in 2019 geen ledigingsregistratie plaatsvond en hier dus ook geen meldingen over kwamen. We zijn benieuwd of deze meldingen de komende periode verder afnemen.

Het aantal geregistreerde klachten bij het containerregistratiebedrijf neemt de afgelopen jaren geleidelijk toe. Ongeveer 85% van de klachten gingen over niet-geleegde minicontainers (rest, GFT of PMD). Deze worden door de inzamelaar afgehandeld. In de volgende tabel staat een overzicht van de aantallen klachten.

aantal klachten per jaar

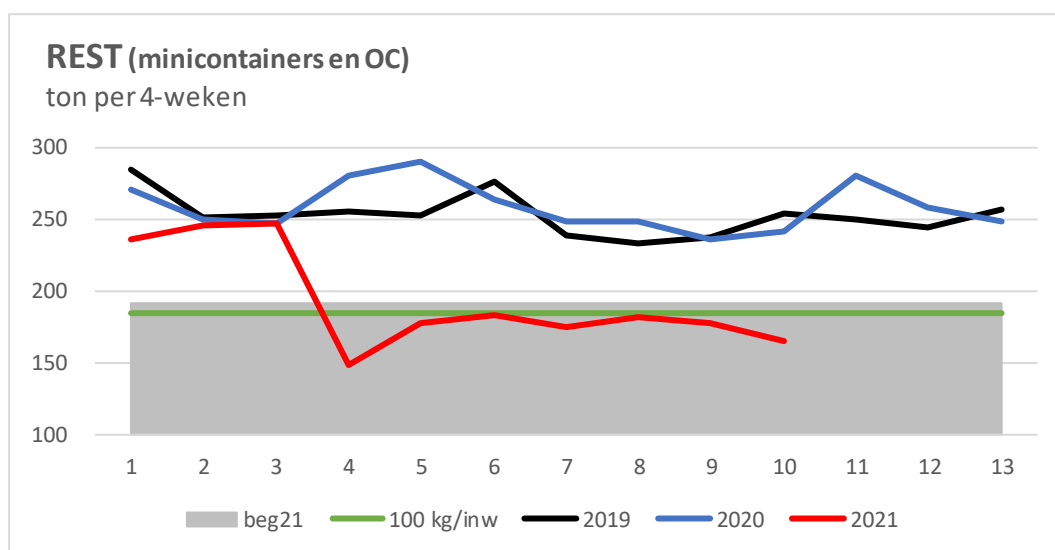
	2019	2020	2021
tm Q3	275	311	364
hele jaar	345	401	485

4 Tussenstand ontwikkeling scheidingsresultaten

De ingezamelde hoeveelheden zijn via weegbonnen nauwkeurig bekend en met de ervaringen van een half jaar gewijzigd afvalbeleid kan een goede inschatting worden gemaakt over een heel jaar. In dit hoofdstuk worden de cijfers 2021 afgezet tegen de cijfers van eerdere jaren.

4.1 Scheidingsresultaten afvalstromen aan/bij huis

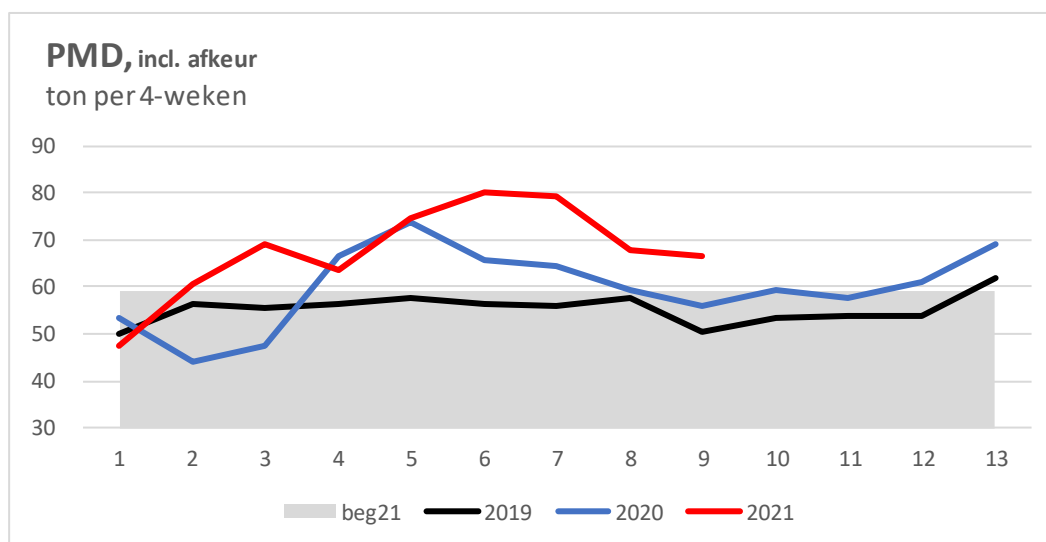
De verwachting was dat na invoering van het nieuwe afvalbeleid de hoeveelheid restafval direct zou afnemen en de hoeveelheid grondstoffen direct zou toenemen. Die verwachting is uitgekomen. De onderstaande grafieken tonen de ingezamelde hoeveelheden van de belangrijkste afvalstromen: restafval, GFT, PMD en papier. De grafieken zijn vanwege de vier-wekelijkse inzamelcyclus (13 cycli per jaar) gebaseerd op de werkelijk ingezamelde tonnages per vier weken.

Toelichting restafval

De grafiek laat duidelijk het effect van het gewijzigde afvalbeleid zien. Vanaf april 2021 duikt de restafval-lijn fors naar beneden en blijft vervolgens stabiel op een lager niveau. De verwachting is dat die lijn zich in 2022 doorzet. In de begroting was al rekening gehouden met de afname van restafval 3.375 ton (2020) naar 2.500 ton (2021) of te wel 26%, maar dit pakt in praktijk nog gunstiger uit. In het eerste kwartaal 2021 is de hoeveelheid restafval nog hoger dan begroot. Dat komt omdat het gewijzigde afvalbeleid later van start is gegaan. Overigens begint de verschuiving van restafval naar grondstoffen (PMD, papier en gft) al voor de daadwerkelijke start per 1 april 2021. Het lijkt erop dat mensen al direct in januari 2021 hebben geanticipeerd op de wijziging van het afvalbeleid;

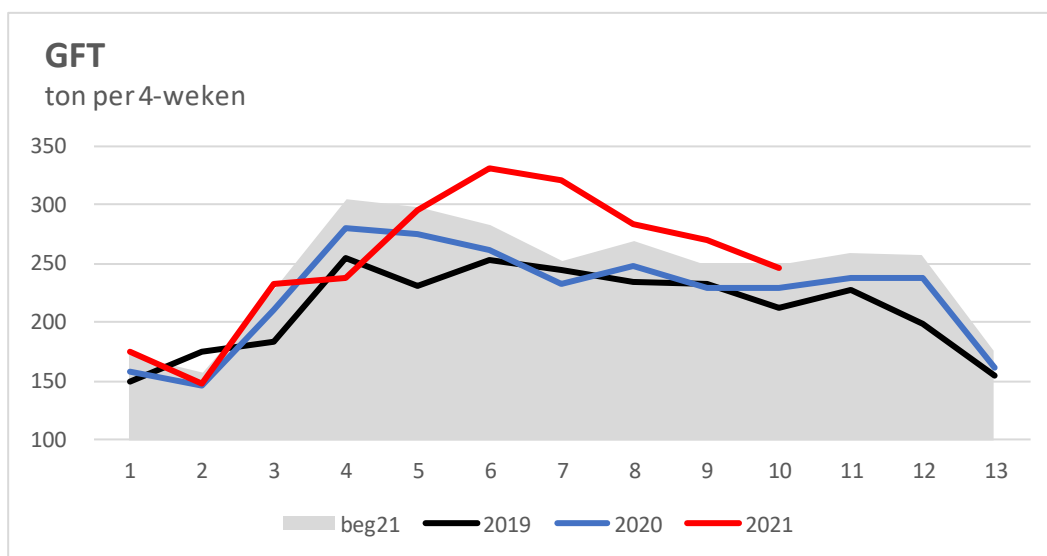
Op vijflocaties in de gemeente zijn (ondergrondse) containers voor luiers geplaatst. Tot en met juli 2021 werden die luiers als restafval afgevoerd en zijn de hoeveelheden in de tonnages restafval meegeteld. Vanaf augustus 2021 worden de ingezamelde luiers naar de recyclingfabriek in Beuningen gebracht. Per week wordt inmiddels ongeveer 1,1 ton luiers ingezameld.

Toelichting PMD

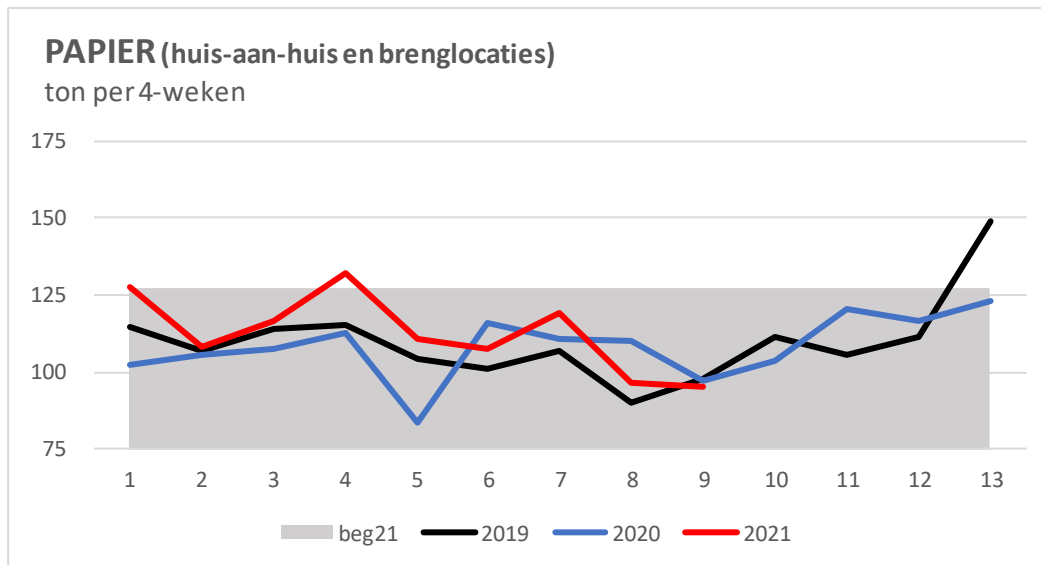
De hoeveelheid PMD is naar verwachting gestegen, maar pakt beduidend hoger uit dan de begroting 2021. De grafiek laat zien dat de hoeveelheid PMD overigens ook al in het voorjaar 2020 is gestegen. Hier speelt het corona-effect een rol: mensen waren meer thuis en hielden meer en beter PMD apart.

De afkeur van PMD pakt in 2021 gunstiger uit dan verwacht. In 2021 (tot en met 3^e kwartaal) was de afkeur 5%, tegen 9% (2020) en 10% (begroot 2021). De afkeur betreft vooral de PMD-verzamelcontainers. Hierin wordt al langer te veel vervuiling aangetroffen. Dat wordt nu opgelost door de PMD-verzamelbakken op te heffen en voortaan in een hoge frequentie (wekelijks) bij de hoogbouw en in de binnenstad PMD met zakken in te zamelen. De verwachting is dat dit de kwaliteit van het PMD ten goede komt. Vanaf december 2021 start de wekelijkse inzamelronde van PMD met zakken en vanaf januari 2021 worden de PMD-verzamelbakken verwijderd.

Toelichting GFT

De hoeveelheid ingezameld GFT varieert sterk per seizoen vanwege het tuinafval en de temperatuur. De begrote hoeveelheid GFT (3.150 ton in 2021) is volgens de verdeling 2020 in de grafiek gezet. In maart-april-mei 2021 bleef de hoeveelheid GFT achter bij 2020. Dat kwam ook door het koude voorjaar 2021 waarin het groeiseizoen laat op gang en kwam. Er is in 2021 geen sprake geweest van afkeur van GFT.

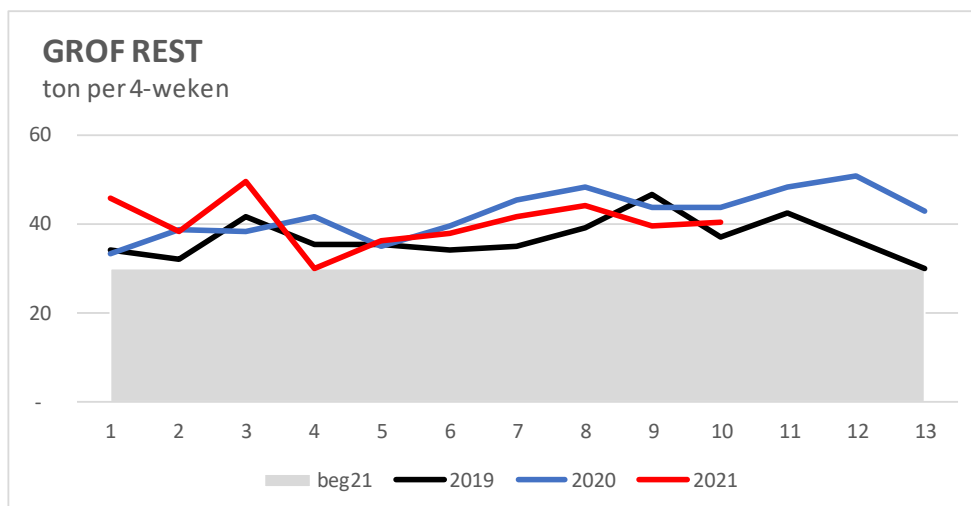

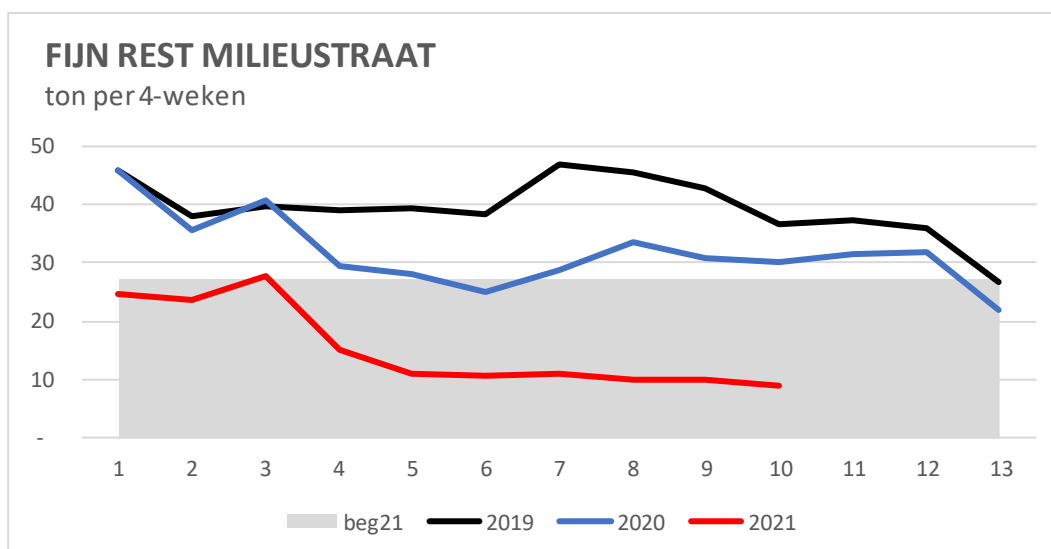
Toelichting oud papier en karton

De inzameling van papier (inclusief karton) kent een grillig verloop. Dat heeft verschillende oorzaken: (1) in april 2020 was de hoeveelheid minder omdat door COVID een inzamelroute is uitgevallen, (2) Voetbalclub CDW is halverwege 2021 gestopt met de oud papier inzameling, (3) vermoedelijk zit er minder bedrijfspapier bij dan voorheen en (4) er is sprake van minder kranten (digitalisering) en meer kartonnen verpakkingen (pakketdiensten).

4.2 Inzamelresultaten belangrijkste afvalstromen milieustraat

In het grondstoffenplan staat dat het poortbeleid zal worden aangescherpt om de hoeveelheid afval op de milieustraat te beperken. Daarbij gaat het vooral om de grote stromen grof restafval en hout. De afgelopen jaren zijn deze stromen sterk toegenomen. Aanpassing van het poortbeleid is slechts beperkt ingevoerd (o.a. vanwege corona) en daardoor is de beoogde reductie van de afvalstromen slechts deels gerealiseerd. De volgende grafieken laten zien dat de hoeveelheid grof restafval in 2021 iets lager uitpakt dan eerdere jaren en dat de hoeveelheid fijn restafval in de perscontainer wel fors is verminderd.

In de volgende tabel staat een schatting van de hoeveelheid (grof en fijn) restafval en hout voor 2021 op basis van de inzamelresultaten tot en met september 2021. Het valt op dat de hoeveelheid fijn restafval (perscontainer) fors is verminderd door de tarifiering van het fijn restafval en de inzet van de afvalcoach. De hoeveelheid grof restafval en hout blijven ook in 2021 onverminderd hoog. Aanscherping van het acceptatiebeleid van grof restafval en hout heeft nog niet plaatsgevonden. Dat zal in 2022 worden opgepakt.

	ton19	ton20	mutatie 2021 tov 2020 (1)	ton21 verwacht	ton21 beg
fijn restafval (perscontainer)	518	427	-50%	213	355
grof restafval	485	557	-1%	551	390
B- en C-hout	921	1.022	5%	1.073	764

.(1) berekend obv w erkelijke tonnages van januari tm september 2021

4.3 Samenvattende conclusie inzamelresultaten

In de volgende tabel is aangegeven hoeveel ton in 2021 wordt verwacht. De cijfers zijn gebaseerd op de werkelijk ingezamelde tonnages in de eerste drie maanden 2021 plus een extrapolatie van de hoeveelheden in het 2^e en 3^e kwartaal voor het 4^e kwartaal.

ontwikkelingen tonnages belangrijkste afvalstromen

	ton19	ton20	mutatie 2021 tov 2020 (1)	ton21 verwacht	ton21 beg
GFT	2.752	2.907	12%	3.256	3.150
restafval aan/bij huis	3.291	3.375	-25%	2.531	2.500
PMD	719	780	15%	897	770
luiers	-	-		22	
oud papier	1.427	1.449	7%	1.550	1.651
fijn restafval milieustraat	518	427	-50%	213	355
grof restafval milieustraat	485	557	-1%	551	390
B- en C-hout	921	1.022	5%	1.073	764

.(1) berekend obv w erkelijke tonnages van januari tm september 2021

Op basis van de ingezamelde hoeveelheden in 2021 (t/m september) blijkt ten opzichte van 2020 het volgende:

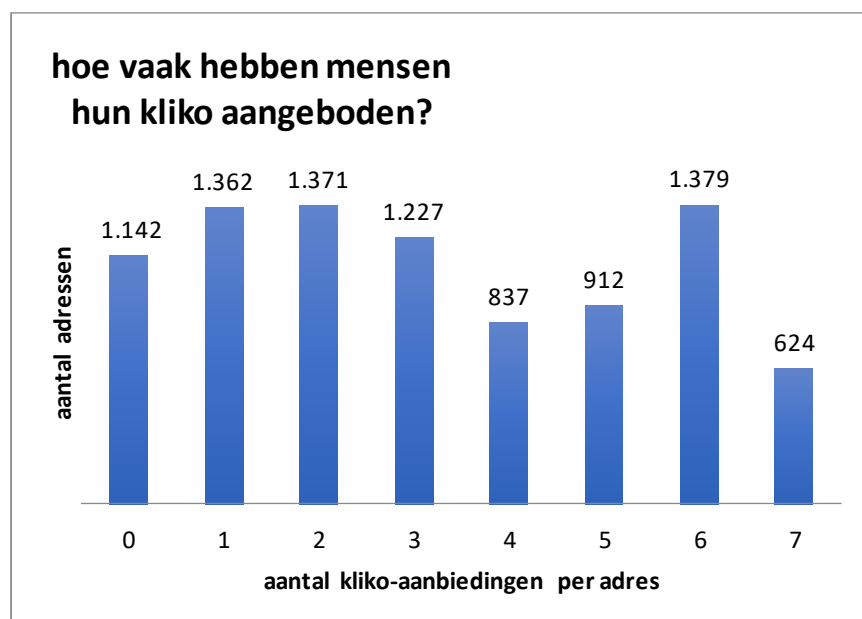
- een forse afname van het restafval: min 25% (2021);
- een toename van GFT en PMD: plus 12 tot 15%;
- een lichte toename van papier: plus 7%;
- nog geen afname van het grof restafval en het hout op de milieustraat, maar al wel een afname van het fijn restafval milieustraat;
- de hoeveelheid fijn en grof restafval per inwoner daalt van 182 kilo (2020) naar 138 kilo (schatting 2021).

5 Tussenstand aanbiedingen restafval en verwachte variabele kosten inwoners

Vanaf 1 april 2021 is het gewijzigde afvalbeleid operationeel. Inwoners betalen vanaf die datum naast een vast jaartarief ook een variabel tarief op basis van het aantal aanbiedingen. Een inworp in een ondergrondse container kost € 1,50 en het aanbieden van een klike kost € 5,50 (140 liter) of € 8,00 (240 liter). In de begroting 2021 is de opbrengst uit het variabele tarief geraamd op gemiddeld € 33 per aansluiting (4,1 grote klike-aanbiedingen in 9 maanden). Op basis van de klike-aanbiedingen en ondergrondse container-inworp in het 2^e en 3^e kwartaal 2021 is de verwachte variabele opbrengst berekend voor 2021 (9 maanden) en 2022 (12 maanden tegen hetzelfde tarief).

5.1 Klike-aanbiedingen restafval

In het 2^e en 3^e kwartaal 2021 zijn er 7 inzamelrondes restafval geweest met ruim 28.000 reguliere, betalende ledigingen van 7.718 woonadressen. Daarnaast waren er 1.142 klike-adressen zonder geregistreerde ledigingen. Per adres is de gemiddelde aanbodfrequentie 3,2 en het gemiddelde aanbodpercentage 46%.

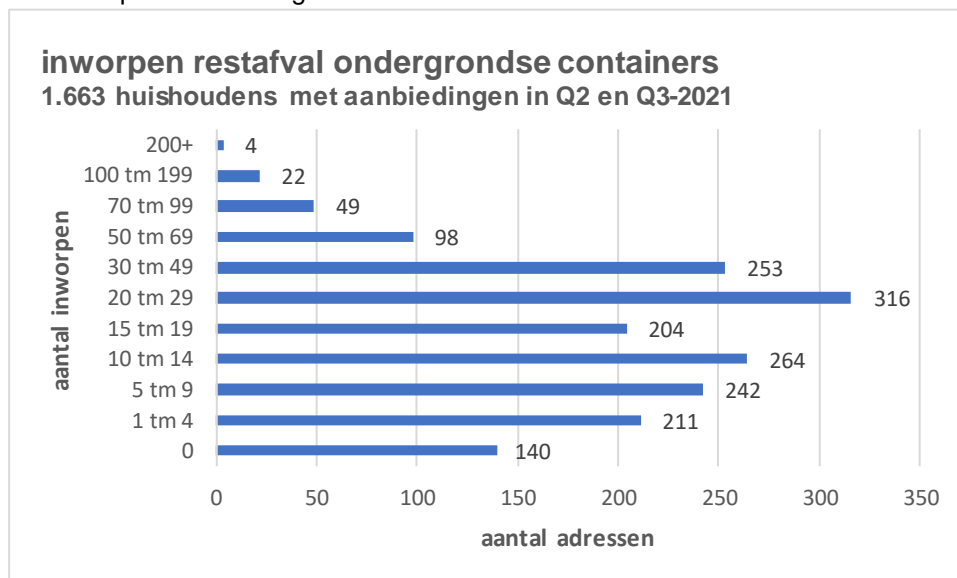

Wat valt op?

- 3960 adressen (51% van de aanbodadressen) hebben de container minder dan de helft van de keren (1, 2 of 3 keer) aangeboden;
- 2003 adressen (26% van de aanbodadressen) hebben de container nog vrijwel op iedere ledigingsdag (6 of 7 keer) aangeboden;
- 1142 adressen (13% van alle adressen) hebben de container helemaal niet aangeboden.

5.2 Inworpen ondergrondse container restafval

In het 2^e en 3^e kwartaal zijn er 40.586 aanbiedingen geregistreerd bij 1.663 huishoudens. Daarnaast waren er bij 140 huishoudens geen aanbiedingen. Dat is gemiddeld 23 aanbiedingen per adres. Het merendeel van deze huisaansluitingen was in 2021 nog niet aangesloten op het GFT-inzamelsysteem. Voor deze huisaansluitingen geldt een eenmalige korting van 15 euro (10 aanbiedingen à € 1,50). De volgende grafiek laat de frequentieverdeling zien.

Wat valt op?

- bij 921 aanbieders (55% van de pasgebruikers) blijft het aantal aanbiedingen in een half jaar (2e en 3e kwartaal) onder de 19. Over heel 2021 (9 maanden) blijven deze naar verwachting onder de 30 aanbiedingen. Deze aanbieders betalen in 2021 dus (inclusief de éénmalige GFT-korting) minder dan € 30;
- 316 aanbieders (19% van de pasgebruikers) bieden tussen de 20 en 29 keer aan. Deze betalen (inclusief GFT-korting) € 30 tot € 50;
- 253 aanbieders (15% van de pasgebruikers) bieden tussen de 30 en 49 keer aan. Deze aanbieders betalen over heel 2021 inclusief de GFT-korting) € 30 tot € 95;
- bij 147 (grote) aanbieders (9% van de pasgebruikers) zit het aantal aanbiedingen tussen de 50 en 100. Deze betalen meer dan € 97;
- er zitten enkele veel-aanbieders bij (26 keer meer dan 100 inworpen). Deze betalen meer dan € 200.

De meeste veel-aanbieders zijn inmiddels benaderd met een brief en een persoonlijk bezoek van de afvalcoach. Dit om te voorkomen dat mensen straks voor onverwachte kosten komen te staan en om hen ondersteuning te bieden bij het beter scheiden van afval. Inmiddels zien we aan de cijfers dat de actie effect heeft gehad. Het grootste deel van deze inwoners biedt inmiddels veel minder afval aan.

Uit de contacten met de afvalcoach blijkt dat er enkele gevallen zijn waar het om een collectieve container gaat. Ook zijn er situaties waar sprake is van onbekendheid met de regeling bijvoorbeeld door een taalbarrière of specifieke problematiek (maatschappelijk, medisch, financieel). Hierop ondernemen we vervolgacties, waarbij we steeds weer maatwerk bieden. Dit doen we indien noodzakelijk in samenwerking met de ketenpartners uit het sociaal domein.

Het blijkt dat een aantal veel-aanbieders bedrijven betreft (deze zijn nu niet meegenomen in de bovenstaande resultaten). Bedrijven kunnen ook gebruik maken van de huishoudelijke afvalinzameling. We hebben bij deze bedrijven een aantal knelpunten gesignaleerd, die we nu nader onderzoeken. Hier komen we bij de uitgebreide evaluatie op terug.

5.3 Verwachte variabele opbrengst

Bij het opstellen van de afvalbegroting 2021 was het lastig een goede inschatting te maken van de variabele opbrengst. We hadden immers geen ervaringscijfers van het aantal aanbiedingen. Met de ervaringscijfers van een half jaar (in Q2 en Q3 2021) kan inmiddels een veel betere inschatting worden gemaakt. In de volgende tabel is aangegeven hoe de variabele opbrengst naar verwachting in 2021 (met 9 maanden gewijzigd afvalbeleid) en 2022 (met 12 maanden gewijzigd afvalbeleid) uitpakt.

variabele opbrengst huishoudens								
	begroot21		verwacht21		begroot22		verwacht22	
huishoudens								
variabele opbrengst	€	329.000			€	574.000		
opbrengst aanbieding kliko's			€	353.000				466.000
opbrengst inw orpen OC en MS			€	78.500			€	102.000
af: compensatie GFT hoogbouw			€	-22.500				
totaal	€	329.000	€	409.000	€	574.000	€	568.000
aansluitingen		9.975		9.975		10.075		10.075
opbrengst per huisaansluiting	€	33	€	41	€	57	€	56

Wat valt op?

- de variabele opbrengst pakt in 2021 ongeveer € 8 per adres hoger uit dan begroot. Mensen bieden hun afval gemiddeld dus iets vaker aan dan we vooraf hadden ingeschat;
- in de begroting 2022 is al rekening gehouden met een hogere variabele opbrengst. Daarom kon het vaste tarief afvalstoffenheffing 2022 worden verlaagd;
- ondanks het hoger aantal aanbiedingen / inworpen pakt de hoeveelheid restafval toch lager uit dan begroot.

6 Tussenstand kosten en opbrengsten voor de gemeente

Het beleid in Wijk bij Duurstede is dat de netto afvalkosten (kosten minus de opbrengsten) geheel worden gedekt uit de afvalstoffenheffing. Als aan het eind van het jaar geld overblijft, dan wordt dat gestort in de egalisatievoorziening reinigingsheffingen. En als er geld tekort komt, dan wordt dat uit de voorziening onttrokken. Deze voorziening reinigingsheffing fungeert als een egalisatiefonds. Het fonds kan ook worden ingezet voor incidentele kosten, zoals de invoeringskosten voor gewijzigd afvalbeleid of om het tarief voor de komende jaren te dempen.

Uitgangspunt van het nieuwe grondstoffenbeleid is dat de structurele extra kosten van het het diftarsysteem worden gedekt uit de structurele besparing op de inzamel- en verwerkingskosten. Dat laat onverlet dat er nog wel sprake kan zijn van kostenstijging. Immers, externe, niet-beïnvloedbare ontwikkelingen spelen ook een rol. Voorbeelden zijn:

- de fors gestegen verwerkingstarieven GFT en restafval per 1 januari 2021 (het gunstige oude contract liep na 10 jaar af) als gevolg van marktprijsontwikkelingen (dit is al in de begroting 2021 verwerkt);
- een meevaller van de opbrengst oud papier vanwege de fors gestegen grondstofprijzen op de wereldmarkt (dit was niet meegenomen in begroting 2021).

In deze paragraaf wordt een voorlopig beeld gegeven van de kosten en besparingen. Bij de jaarafsluiting 2021 en de volgende evaluatie zal dit beeld worden aangescherpt. Het ziet er naar uit dat de extra structurele kosten als gevolg van diftar inderdaad gedekt kunnen worden uit de bespaarde verwerkingskosten.

6.1 Bespaarde verwerkingskosten

De afname van de hoeveelheid restafval (een van de duurste afvalstromen) geeft een directe besparing op de verwerkingskosten. En de toename van het PMD geeft weer een hogere opbrengst aan producentenvergoeding. Deze financiële voordelen geven dekking voor de extra verwerkingskosten (zoals GFT en luiers) en de kosten voor het beheer van het gewijzigde afvalbeleid.

verwachte besparing verwerkingskosten tov 2020

min = lagere kosten, plus = hogere kosten

	besparing 2021	begrote besparing 2021
GFT	€ 27.000	€ 19.000
restafval aan/bij huis	€ -123.000	€ -127.000
PMD	€ -29.000	€ 2.000
luiers	€ 2.000	€ -
oud papier	€ -	€ -
fijn restafval (perscontainer)	€ -31.000	€ -10.000
grof restafval	€ -1.000	€ -24.000
B- en C-hout	€ 4.000	€ -18.000
totaal	€ -151.000	€ -158.000

- de hogere papieropbrengst is niet meegeteld omdat extra tonnages ook extra inzamelkosten met zich meebrengt (vergoeding inzamelaar is per ton en dat wordt gecompenseerd door de verwerkingsopbrengst).

Wat valt op?

- De besparing in 2021 zit al bijna op het begrote niveau, terwijl het nieuwe afvalbeleid maar 9 maanden is ingevoerd in plaats van 12 maanden, en de besparingsmaatregelen voor de milieustraat (aanscherpen acceptatie- en poortbeleid) nog niet zijn ingevoerd;

6.2 Extra kosten vanwege transformatie naar nieuw beleid

invoeringskosten (éénmalig)

Voor de transformatie naar het nieuwe afvalbeleid waren incidentele (project)kosten gemoeid die gedekt zouden worden uit de voorziening reinigingsheffing. In het grondstoffenplan is hiervoor een raming op hoofdlijnen van € 120.000 opgenomen. Dit pakt naar verwachting hoger uit namelijk € 200.000. De meerkosten zitten in de kosten voor de projectorganisatie, niet geraamde extra kosten voor vervanging en reparatie van inzamelmiddelen en de extra inzet van een afvalcoach in de transformatiefase.

structurele extra kosten

Het nieuwe afvalbeleid brengt ook structureel extra kosten met zich mee. Denk aan kosten voor registratie, communicatie, een afvalcoach, extra toezicht op de milieustraat en extra inningskosten. In het grondstoffenplan is hiervoor een jaarlijks bedrag van € 175.000 geraamd.

De grootste kostenposten (afvalcoach en het extra toezicht op de milieustraat) zijn vanaf juli 2021 structureel ingevuld. Op dit moment blijven de structurele meerkosten binnen de begroting. Bij de jaarrekening 2021 en in de volgende evaluatie zal uitgebreider op de kosten worden ingegaan.

kosten uitbreiding gescheiden inzameling (GFT, PMD, luiers)

Er zijn ook extra kosten gemaakt vanwege de uitbreiding van de gescheiden inzameling. Dit betreft de realisatie van ondergrondse luierscontainers, de invoering van GFT-inzameling bij de hoogbouw en de binnenstad (vanaf december 2021) en de aanpassing van de PMD-inzameling van verzamelcontainers naar zakken bij de hoogbouw en de binnenstad (vanaf januari 2022). De incidentele kosten voor het opzetten van deze nieuwe structuur voor GFT (inclusief nieuwe inzamelmiddelen) en PMD-hoogbouw bedraagt € 60.000. Dit wordt deels gedekt uit reguliere jaarbudgetten en deels uit de voorziening. De kosten en besparingen hiervan zullen na afloop van het kalenderjaar in een volgende rapportage preciezer op een rij worden gezet.

7 Wat zijn de aandachtspunten voor de komende periode?

Voor de komende periode hebben we de volgende aandachtspunten benoemd:

- Veel-gebruik ondergrondse containers, zowel van huishoudens als bedrijven die hier gebruik van maken. Dit leidt tot hoge kosten voor de betreffende adressen. Wat is hier precies aan de hand? Hoe kunnen we inwoners en bedrijven ondersteunen om beter afval te scheiden en hoge kosten te voorkomen? In samenwerking met het sociaal domein en Stichting Binding monitoren we deze ontwikkeling en zoeken we naar oplossingen.
- Kwaliteit GFT-hoogbouw. Hoe pakt de hoeveelheid en kwaliteit van het ingezamelde GFT bij de binnenstad en hoogbouw uit? Zo nodig worden extra maatregelen getroffen, zoals extra voorlichting, inzet van de afvalcoach en/of extra klike's.
- Overstap naar PMD-inzameling met zakken. Hoe pakken de ingezamelde hoeveelheid en kwaliteit uit? Hoe ervaren bewoners de gewijzigde inzameling? Is aanvullende voorlichting en dienstverlening nodig?
- Communicatie: uit de straatgesprekken blijkt dat er behoefte is aan meer informatie en tips over afval scheiden. Onder andere via social media zullen we de komende tijd gericht afvalscheidingstips delen en de app AfvalWijzer onder de aandacht brengen. Daarnaast hebben we de afvalcoach gevraagd hier extra aandacht voor te hebben;
- Over het signaal van burgercollectief afvaloverlast over ouderen en mindervaliden zijn we in gesprek met het sociaal domein en Stichting Binding om dit signaal nader te duiden en met het doel om gezamenlijk tot passende oplossingen te komen.

In de loop van 2022 gaan we verder met de nog openstaande actiepunten uit het grondstoffenplan. De belangrijkste zijn:

- Aanpassen acceptatie- en tarievenbeleid milieustraat (om aanbod grofvuil te verminderen)
- Project ondergrondse inzameling binnenstad
- Project papierinzameling met minicontainers buitengebied

Bijlage 1: Wat is het vastgestelde beleid?

In de strategienota grondstoffenbeleid Wijk bij Duurstede 2020 zijn de ambities en doelstellingen beschreven. Wijk bij Duurstede wil:

- stappen zetten naar een afvalloze toekomst, conform het landelijke VANG-programma;
- daarvoor eerst het scheidingspercentage verhogen van 67% (2018) naar 75% (2020) en de hoeveelheid ongescheiden restafval verlagen van 181 kg/inw (2018) naar 100 kg/inw (2020);
- de service meer richten op de inzameling van grondstoffen (= gewenst afval) en minder op de inzameling van restafval (= ongewenst afval);
- de kosten beperken door de kosten van nieuw beleid zo veel mogelijk te dekken uit lagere verwerkingskosten, waarbij kostenverhoging vanwege autonome ontwikkelingen helaas niet geheel kunnen worden voorkomen;
- niet opnieuw het wiel uitvinden door methoden en werkwijzen te gebruiken die al met succes in andere gemeenten zijn ontwikkeld en beproefd.

De gemeenteraad heeft op 12 mei 2020 ingestemd met fase 1 van het grondstoffenplan: invoering variabele tarieven voor restafval (diftar). Over fase 2 (overstappen op omgekeerd inzamelen met ondergrondse wijkcontainers) heeft de raad nog geen besluit genomen.

Ter ondersteuning zijn de volgende maatregelen afgesproken:

- aanscherpen acceptatiebeleid milieustraat: striktere controle, beperken gratis aanlevering en beperken inname gewoon huisvuil;
- intensieve communicatie, voorlichting, educatie, controle/handhaving en opruimacties bij excessen en knelpunten;
- expliciet aandacht voor vermeende negatieve effecten (ontwijkgedrag, zwerfvuil, illegale stort, extra kosten);
- maatwerk voor specifieke knelpunten en doelgroepen (denk aan ouderen of mensen met kinderen in de luiers);
- verbeteren bestaande inzamelsystemen (PMD, GFT, papier, glas, textiel);
- mogelijkheid voor speciale afvalstromen uitwerken (denk aan luiers, GF uit de keuken, herbruikbare goederen, kleine electr(on)ische apparaten);
- milieustraat nieuwe stijl, waar mensen grof afval kunnen brengen gecombineerd met het verwerken, demonteren en verhandelen van grondstoffen.

Bijlage 2: rapportage Citisens

Bijlage 3: rapportage Cyber

Bijlage 4: Infographic Citisens